Bartalis

№ 58. Neue Jüdische Zeitung. II. Jahrgang.

נייע ייִדישע צייטונג

דיא „נייע ייִדישע צייטונג" ערשיינט יעדען מאנטאג אונד דאנערסטאג.

פּראנומעראציאָנס - פּרייז: מאנציאהריג 7 פל. — קר. האלביאהריג 3 „ 50 „ פיערטעליאהריג 2 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן אונד אדמיניסטראציאָן בעפינדעט זיך: Schiffmannsgasse 6, Budapest, וואהין אויך דיא פּראָנומעראציאָנס-געלדער צו שיקענדיג זינד

אינזעראטע ווערדען בילליגסט בעריכנעט.

דיא אדמיניסטראציאָן „נייע ייִדישע צייטונג" בודאפעסט, נ׳ 6.

ב״ה בודאפעסט, ו׳ בסליו — Budapest, Montag, 28. November 1881. — שנת תרמ״ב לפ״ק.

דאס ליעבע רוסלאנד.

עס פערגעהט קיין טאג, וואָ ווירד ניכט רוסישע פליכטלינגע צו געזיכט בעקאמען, מאנגער, דיא נאך פאר נאר ניכט לאנגער צייט וואהלהאבענ-דע, אנגעזעהענע קרייזלישע וואהרען זינד דו בעשטעל-שאפט געקאמען אונד ניכט ווידער קאָנען דך דיא לייכט ענטשלייסענען; נאר אמעריקא אויסגי-וואנדערן. עס איזט וואהרהייט ערשיט-טערנד. ווענן מאן דיעזע אפּפער רוסישער וואה-הייט זיעהט, מאן ווירד צו טראָנען געריהרט, ווענן מאן אידרע ליידענס-געשיכטע אנהערט, וויא זיא דער וויאיסט דער אים עגיפטיגן אייגענ-שאפטלשען פאלכס-מענגע פּרייזגעגעבען וואָ-רען, וואיזאגען אונטער דען אייגען דער בע-הערדען.

דאס דיא בעהערדען, דאס זאגאר דאס מי-לטער אין פעלכער ארטען מיסיג צישטשען, וויא מאנגער, פייען אונד קינדער מיסהאנדעלט ווערדען, דאס האט אללגעמיין צו דען פער-אכטונגען געפיהרט, דאס מאן אין דעריערונגס-קרייזען דאס פאלק בעשאפטיגען וואללטע, דאמיט עס דך ניכט דען גיהילפען אונשלעסיג, מאן וואללטע דעם אונגעפיעגען בעריכטקייט פאלקע דען וויעג צייגען, וויא דאסזעלבע דיינע דאכע שטללען וואלל אונד דיעזע פאנד מאן דאס בוללגעסטע מאטעריאל: דיא וויהרען.

אונד פון נעיגאנג ווירכלך לאנגזאם אונד לאנגזאם דען אנשיין, אללס אב דיעזע פינסטער צום צעלע פיהרען וואללטע, דען לאנגע הארטע מאן דען וויאיסט אבדן גיהילפען, עיסט אבער אייגען וואכען קאם מאן עגדלך עדערע צו אינגען אינגען, דאס דיא גיהילפען זיך אויס-צוגיעגען, דאס דיא פאלקע בעריכטקייט אבגעשיעגען אונד אלס דער פיהיגע צאר אונזערען מאנארכען בעזוכט וואללטע, שטללטע עס זיך פיהרען. דאס דיא אייגענארט-בייקען מיט דיגאמיט אנשטערמיגט ווערען.

עצטעס מאמענט נאר נאך אנדערע נאכריכ-טען דערגיכט, מאן מעלדעט נאמלך אין בייר-בייגען פערהאפטונגען אין דיעזע באר-מאיאנד שטיגאנען, מאן זאגט נאמ-לך דאזעלבסט אייגער נייען פערשיאיונג דער גיהילפען איך דער שטאר געקאמען דך, דיא נכט ווענגער בעגיעריגען, אלס דיא אייגען לייפס-באללאן אין דאס שלאָס נאטשיגאנ, דען ווענינען אייפעגטהאלטס-אירט דעם צאריין, אייגענטהומגען, אונדערע מעלדען: מאן בארד דיעזען לייפס-באללאן נאכין נאטשיגא אין בארד שטעקען אונד בייא דער גראבטון; פערווירונג וואראן דען צארען געפאנגען ווערדען אללטע, עס ווירד פערגעבען אין פעטגעפענגניס אונד געמעלדעט: אם דאמסטאג אזט איין צעלדאפט איסטעגנדער מעגט אין דיא אמטס-לאקאל-טאטען דעם מיניסטעריאלס דעם אייגען אונד גערהונגען מיט דעם פאריבען, איין אנלעגען בייא נעגעראלטשטעריין, דעם אדיוטאנטען דעם מי-ניסטעריס אייגען אונד שיקע דער אללגעמי-אבסהיליגונגס פיר אללגעמיינע דערהיטונג. פאר-

ווירד עדזוכען אללע יענע אינזעערער גערעהטען אבאונענטען, דיא מיט אידרעס פּראָ-נומעראציאָנס-בעטראג אים מיקששאנדע זינד, אינס דענזעלבען נישטס זאָפאר אינזענדען צו יואללען, אונד דיא פיקטאָריען צוזענדען דינג דער בלאָטטער קיינע אינטערבריעגונג איינ-טרעטען.

דיא אדמיניסטראציאָן דער „נייע ייִדישע צייטונג", בודאפעסט, נ׳ 6.

נייעסטעס איס אללען לאנדערן.

(אללגעמיינע איינלייטונג.) דיינג מאָרגענס דער קאָנג ווירד אם מטשואך, 30 ד״מ. אין דער קאָנגלכען בורג צו אָפען אללגעמיינע אויד־ענצען ערשאלען. פאָרמערקונגען ווערדען פאָן זאָנגטאג אנגעפאנגען אין דער קאָ-נגס-קאנצליא (קאָנגלכע בורג) אנגע-נאמען.

* (אינער דאס בעפינדען דעס דייטשען קאָנגרעס ווילהעלם) ווירד איס בעלגען יעמעלדעט: פון איזט אזאמאזאנ, דאס דאס בעפינדען דעס דייטשען קאָנגרעס איינע בעדייערלכע, האפפענטלך פאָראבעגעהענדע דאס, שאן אים אהרע 1863 האטטע דך בייא דעס קאָנגרעס אין ווערעגע-לייפען הערגעשטעללט, דאס מאן דאס מאלס פאללאמטען אינבעוואהרדען צו האבען גלייבטע. דאמזוגלבע האט דך עדאך אין לעצט-טער צייט פאָן נייעס נעמעלדעט. דיעזע מראָנק-הייט אזט אין דך פאללען אונבעריעגעקלרט, אללין דיא פאָרט אהרדעס אייפטרעטענס (האנגריע) פערפאָראזאטע מאָנאלך ווהל שווערע שטערקונג, דיעזע דיא דייטשע אונדערקלרונג, נאטירלך ווישאפפענד אויף דען מאפיר אייגען עדען לייבעדען אונד פערהנדערן אין דיעזעס אללע דיא בעזונג דער גענוגקנגען קראָפטע, זאָ בעראָפט אויך דער דייטשע גוט צו צו-ווינער ערהאלונג פאללקאממענער רוהיג.

* (דער שנאדע מאמאן.) אים וויא-הנאנג (זעמפלינער קאָמיטאט) ווירד פאָלגענדע מטשטיללונג גמאכט: הערר יאקאב פ״. . . . אים אויאר וואר דער גלוקליכע פערלאבטע אייגער יתום אים אנגעקומען, גלקליך נכט בלאס אין דער עהרוורדיגונג דיינער נעפאהלע, זאגענען אויך דורך דיא צייטונגען נון פאָן 100 גולדען, אם 22 דיעזעס ערשיען ער אין וויא-הנאנג, אום דיינע ברייט וואמטס דעל 100 גולדען זיך פיר איממער אנשטייען צו לאסטען. דיא

ווערלעבען נאך דעם קריעגע 1870 נאכיין דאריינ-דערלאג, איז נור דורך אייגענהיינע נייער אינ-דיריקטער שטייערונג האט עס פעלגע מילליאר-דען אין דייטשלאנד געצאהלט, האט דיא פינאנ-צען נעגעריגע אונד שטעכט אין ווייגער אין דאס דייטשלאנד געצאהלט, האט דיא פינאנ-צען נעגעריגע אונד שטעכט אין ווייגער אין דאס דייטשלאנד געצאהלט. דאס דיא פינאנ-לאנד. נאָרד-אמעריקא אינד אין אטאלין, אינד אין נינסטער צייט נון אויך דייטשלאנד דאָ-ראן, זיינע געשטיגענען בעדירפנישסע דורך אייגענהיינע דער פערצעהרונגס-שטייער צו דעקען.

אזט עס אבער נערעכט, אינגאָרן צו דעם אנדיסטריע-ריכען פאָנגריך צו פערגלייכען. פיר פיעלע קראנקע אזט דיא אונד פליס-ינגע פאָס פאָרטהיל. וואס מאן אבער פאָן איינעם אראט האלטען, דער איינעם טאדט-קראנקען מעגשען, דער אהנעדעם קיינעם בעססען צו זך ניממט אונד קיינען פון עבען קאנ-שטרענגע דאָס, אונד דעכט פיעל בעזוינגנ אנ-ראטהען ווירד? — זאָ אזט דער ראטה נהיצים דעם דעפּצונ-קראנקען אונגאָרן; ער ווילל דעם גאנזן בלוט-ארמען אונגארן נייע אונד אבער-מאלס נייע אדערלאססע אנראטהען. דאס ענדע דאפאָן וואָרט איינע גראסע אהנמאכט.

לידער שטעהט צו בעפיל דאס, דאס נהיצים בוך נור וואססער אויף דיא מיהלע דעס פינאנצ-מיניסטערס נראפען מאָאריץ זיין ווערדע.

קאָלאָמאן נהיצי איבער דיא נייען שטייערן.

דער עגיזקזעג פינאנצ-מיניסטער קאָלאָמאן נהיצי, וועלכער שאן זיין מעדרעיען אחרען איף דיינגס נשט אין שטללונג צו קנעגאנגע-הייט לעבען, איבערראשטע הייטע דאס לאנד מיט אייגען בוכען, אין וועלכען ער דיא מטשטעל צו בעססערונג דער פינאנצעללען לאגע דער שואאשעס פאָרשלאגט.

נהיצי בעגינגט דאמיט דאס דיא נייא איינ-געפיהרטען קאָנזום-שטייערן איך צוקערקאָפּפעע אונד ביער דיינען דער פערפעהל-טען מאנגעלאנצאן, צו פעלגע בעגרינדעטען לאגען אנלאס געבען אונד בעפיהרטען לאס-סען, דאס דיא בעפאלקערונג אין פאָלגע דעססען אייגע זאלבע אבנייגונג נעגען דיא אינדירעקטען שטייערן בעקאמען ווערדע. דאס דיא אינגעהרונג אהנלבער נייערער שטייערן אינ-מאלך וואָרע. דער עגיזקזעג פינאנצ-מיניסטער נהיצי זעגטע אזזאָ דיא דעטשלענד דעס שטאאטעס פאָן דעם טאדטעגדען דעפיציט איינצינאנדאללין נור אין דער אינגעהרונג גענאנדע אנדערקעטע שטייערן. דעס אזט דער אינ-האלט דעס שטייערן בעדעס.

אלס בייספיעל פאָן נייען פערצעהרונגס-שטייער-אנטהיל פיהרט ער אן: אללע נאט-טונגען זאאמען, שאפפאלל, בייטאללל, זיידענ-האנד- אונד פלאכס-שטאפפע. זיידען, אלע, קערפען, פערטיג קלייידער, טחאנ- אונד נלאז-וואארען, פיטט- אונד נאלאנטערע-וואארע. נאך אזט דיא אייך דורך דיא פערצעהרונגס-שטייער פיר צוקער, קאפפע אונד ביער בייכט צוגרונדע נעגאנגען, וויא מאן פיאפאנציס האבען, זאָ ווירד עס אייך דיעזע נייע שטייערן עטוואאנען קאָנגען.

נהיצי וויזט אייך אנדערע שטאאטען הין; זאָ בייגגנג אר אנס פאָראנזייך אלס בייספיעל,

נייע ייִדישע צייטונג

Budapest, Montag, 28. November 1881.

Neue Jüdische Zeitung.

יאנער טאדט, וואָס איינער יאמעריליך מאס-סאקרוט וואורדע. דער שעדאמערע-ריע-אינטער-אַפּיציער וואורדע פערוואונדעט.

איינגעזענדעט.

געעהרטעסטער הערר רעדאקטער!

וואָללען זיא געפאָלליגסט נאכאָלגענדען צוילען בעריכטוללינג איינגאהמע געוואָהרען:

טובה תוכחת מגולה! דיא אנאָנצירונג דעס „המדריך" אין נומ מער 53 אהערעס נעשאטטען באלאטטס האט מיך וואהרהאפטיג אלס פערפריהט, גאנץ איבערראשט! מאן דער פערפאסער נאך זאָ זעהר פאָן דער טרעפליכקייט אונד נטצליכקייט דינעס ווערקעס דורכדרונגען זיין, מיט עס דאך, צומאל איף יידיש-רעליגיאזעס אונד תלמודישען געביעטע, מיט דעם נאלאנגפאָל-לען אונד אנדערע אלס אנדערע אינטאָרעסאנטען געפאנגערט ערשיינען. נור זאָ קאנן עס אנקלאנג פינדען. אין זאָ אלנגע דיעוועס כרעטעראוס גע-ברעכט, ערהעבט עס נור פערדאכט אונד מיס-טרעיען, אונד ציעהט מינדעסטענס דיא אנשיל-דיגונג איינעס גיכט צו דרעכפפערטיגענדען אנ-מאסונגסאָללען זעלבסטפערטרייען אלס רינג צו. —

אתם בני המחברים נ"י אמת שלא הלכתם בגדולות ונפלאות, ולא הוצאתם בכתם שום חדוש והוספה, והיתם רק גולקים לאחדים סגיות ומאמרים כפי דעתכם לתועלת לתגומות של בית רבן. אמנם בס"ו ההרחת אתכם שלא להשמיט הסכמת גאוני ארצנו נ"י להם משפט הבחינה והבחירה, המה יורוכם אם כונתכם רצי. זכרו שנות דור ודור, כי כן דרך בדרש המחברים בישראל. שאלו וקונכם ויאמרו לכם: רבינו הגאון בעל שמן רקח זצ"ל בהוצאו לאור ח"א משית"ת הבתר עצמו בהסכמת הגאונים זצ"ל יכן עשה בנו רבינו זקנו הגאון בעל שע"ת זצ"ל בהדפס ח"א, אסף הסכמות מגאוני הארצות זצ"ל. הוא עמל יגע ובא מאלפון לעמוד לפני מרן הגאון בעל חס"ם זצוקל"ה לחשב הסכמתו. ואתם נמהרתם להעביר הבריח אל המנים, בטרם גלו לכם רבותינו גאוני ארצנו נ"י דעתם. הלא הוא הדבר אשר נמרתי שלחו מחברותם לכל רבנים צדיקים נ"י לדעת שאין בו נפתל ועקש. אבל לפ"ם לקחל עם לצורך המהר תמגעי עי שבורר הענין, ותסמכו על צחקת רבותינו הגאונים נ"י שיוצאו לאור משפטם באמונה. כ"ד אבוכם

חיק פסח זענער
מבודא.

אדאלף ראָטהס

הערדענ- אונד קנאבענ-קליידער - נעדערלאנע בודאפעסט, לאנדשטראסע, קארלסקאסערנע ווינ-א-יוס דעם ארצישען קאָפּעהויזע.

עפּפּעהלט זיין וואהלאפּפּאסארטערעס פאָן הערבסט אונד ווינטער-אנצוגען, זאָ אויך קנאבענ-קליידער (בלו חשש שעטז) נאך נייעסטער מאָזאָן.

בעשטעללונגען נאך מאאס ווערדען בינגען 24 שטונדען (מיט אינסאהמע פאָן שבת אונד יו"ט) אנגעפערטיגט.

מצבות.

ארנאָלד קאָהנ'ס

גראבשטיינ-לאנער בודאפעסט.

Waitznerbouleward Nr. 5.

(אן שבת אונד יו"ט געשאפערט.)

עפּפּעהלט זיך אללען יענען, וועלכע דיא טרויריגע פּפליכט דעם גראבשטיינ-זעטצענס צו ערפּיללען האבען.

זעהר שאנע גראבשטיינע איים מארמאר אונד גראניט זינד אין גראסטער איינאוואהל פאָן גראבסטיינען. קאָרדעקטע גראוירונגען, זעהר שאנע שריפטען מיט עכטער פערגאלדונג ווערדען בעפּסטענס איינגעפּרדט.

קאָרדעשאָנדענץ דער רעדאקציאָן.

זייגער ערהוי הערדן אבערראבבינער אין ס. ווי ווערדען דיא צייט צוי איינריכטונג אין אונזערעס בלאטטע אונדזייג. בעשאר דאנקענד ערהאלטען. ווייזד אויך איף דער אדרעס-שליעסל פּראָלאגיריס. — הערדן איזראעל ראונער אין ג. ל. בעשאר דאנקענד ערהאלטען. — הערדן ל. ווידדער אין ווינא. דאס בלאטט נעהט פּינקט-ליך אב. איזט עס דענן אונמאגליך, דאס איין בלאטט אין נייטרא שפּרעכען נעהט? — הערדן ש. אין קאבא. בריעף ערהאלטען, בעסטענס נעאָרדענעט. — הערן בודדער פ. שטאלא. אונזערענעיזיגע נעט נטס הייר. ווידדער אונזערע איזטעקזקאמקייט שענקען. — אבאָנענטס אין שאבעסטען. אקטען זיגד אך איסטע. נכס הייר. — הערדן ג. אין סיקאָ. ווייד זיגד נייגע בעריכטע. דיא קאָמבּסטאָן איזטפּרוכען. אבער נעלדער לענען ווייד נכס איזס. בעשטיין דענן בעסאר איינזענדונגען. — הערדן דזאיד קראָזל אין ב. א. אירדע קאָלאנען זיגד אינס זעהר אונאנגענעהם. עס נעהען 2 בלאטטער פּינקט-ליך נאך אירהרס אדס אב. נעהטען דיא דען דאנענגען בריעף-טיאגיע אינס נעבען. ווייד קאָנגען דיא שפּרעכטעין. דאס דאס בלאטט צווייטאל וואכענטלאך פּינקטליך אב-נעהמען ווייד. — הערדן מ. בייריר אין מ. אירדע בייריסאיזיטער לאנד זיגד נכס נעגאנגען. אנשטילליגע דאנען אירדע נלשיקנס.

ווייגער פּרוכס-פּרייזיג.

ווייצען. מחייס- 77—78 קולא 13 נולד: 40 קר' ביז 12 נולד: 75 קר'. פער מ.-צטר-.

קאָרן. אונגאריישעס 67—71 קולא 9 נולד: 40 קר' ביז 9 נולד: 80 קר' פער מ.-צטר-.

נערסטע. סלאָוואקיישע 9 נולד: 10 קר' ביז 10 נולד: — קר'.

קוקורוץ. באנאנאטער 7 נולד: 35—45 קר'.

האָפער. אונגאריישער 8 נולד: 25 קר' ביז 8 נולד: 15 קר' פער מעטער-צענטנער.

רעפּס. באנאטער —.- ביז —.- נולד: קאָהל 14 ביז 14 נולד: 25 קר'.

לאָטטאָ-ציהונגען פאָם 23. נאָוועמבער:

ברינן:	74	77	61	8	65

פּעראנטואָרדליכער רעדאקטער:
יקותיא הלוי לעדערער.

לאָקאל-פּעראָנדערונג.

איך בעעהרע מיך. דעם פ. מ. פּיבלוקס אין דער פּראָווינץ האָלסכסס אנצוציינען, דאס מיינע וואָהנונג זיך יעטצט איף דער וואטצענגער-ריגנ-שטראסע נומ 7. I-טען שטאָק ביים נאָלדענען A B C בעזיגנעט. אכטונגסאָלל

1 אשר זוינקלער.

דיא נייעסטע ערפינדונג

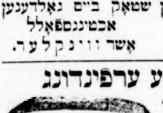

איזט דאס נאך פּראָפּעסאָר באנאנד איים אמעריקא נייפּערפּעסטיגע פּלאָמבּסטשע בּרוכבאנד פאָן אָלל-לשטיגע, וואוהאל פיר הער-רען אלס איך פיר דאסען אונד קינדער; זעלבען איזט אהנע פערדען איים רינגען נומטי קנספּלוך קאָנסטרו-איראנד אונד דען ווענזיג, דאס עס זעלבסט דיא פער-אלשטפּסטען בריכע אין קיריעסטער צייט אין דיא פּלייכע לאנג בריינגט.

פּרייז: איינפּאכט פאָן 6—7 נולדען, דאס-פּעלבע פאָן 10—15 נולדען. פיר קינדער אום דיא האלס-פּע בעלוגטע.

נאכפּאָס לאגער אין מעטטער-שפּרעטצע. לוטפּ-פּאל-סטע, בעטטס-איינלאגען, נומטי-שטרומפּפּען אונד אל-לער נומי-וואאיינ-אייזיקל. — בייא בריך-באנדערען נוט-טע אונזעריגע, אב רעכטס. לוגק אדער דאָפּפּעלט, זאָ איך דיא ליבהיבער. 5—6

בעשטעללונגען מטשעלטס נאכנאהמע איט-ענטער בייא

MORITZ POLLITZER, k. k. Bandagist,
Budapest, Franz Deákgasse.
Filiale: Königsgasse Nr. 8, neben dem Orzi'schen Hause.

אייגגעזענדעט.

געעהרטעסטער הערר רעדאקטער!

וואָללען זיא געפאָלליגסט נאכאָלגענדען צוילען בעריכטוללינג איינגאהמע געוואָהרען:

טובה תוכחת מגולה! דיא אנאָנצירונג דעס „המדריך" אין נוממער 53 אהערעס נעשאטטען באלאטטס האט מיך וואהרהאפטיג אלס פערפריהט, גאנץ איבערראשט! מאן דער פערפאסער נאך זאָ זעהר פאָן דער טרעפליכקייט אונד נטצליכקייט דינעס ווערקעס דורכדרונגען זיין, מיס עס דאך, צומאל איף יידיש-רעליגיאזעס אונד תלמודישען געביעטע, מיט דעם נאלאנגפאָל-לען אונד אנדערע אלס אנדערע מיס-טרעיען, אונד ציעהט מינדעסטענס דיא אנשיל-דיגונג איינעס גיכט צו דרעכפפערטיגענדען אנ-מאסונגסאָללען זעלבסטפערטרייען אלס רינג צו. —

ואתם בני המחברים נ"י אמת שלא הלכתם בגדולות ונפלאות, ולא הוצאתם בכתם שום חדוש והוספה, והיתם רק גולקים לאחדים סגיות ומאמרים כפי דעתכם לתועלת לתגומות של בית רבן. אמנם בס"ו ההרחת אתכם שלא להשמיט הסכמת גאוני ארצנו נ"י להם משפט הבחינה והבחירה, המה יורוכם אם כונתכם רצי. זכרו שנות דור ודור, כי כן דרך בדרש המחברים בישראל. שאלו וקונכם ויאמרו לכם: רבינו הגאון בעל שמן רקח זצ"ל בהוצאו לאור ח"א משית"ת הבתר עצמו בהסכמת הגאונים זצ"ל יכן עשה בנו רבינו זקנו הגאון בעל שע"ת זצ"ל בהדפס ח"א, אסף הסכמות מגאוני הארצות זצ"ל. הוא עמל יגע ובא מאלפון לעמוד לפני מרן הגאון בעל חס"ם זצוקל"ה לחשב הסכמתו. ואתם נמהרתם להעביר הבריח אל המנים, בטרם גלו לכם רבותינו גאוני ארצנו נ"י דעתם. הלא הוא הדבר אשר נמרתי שלחו מחברותם לכל רבנים צדיקים נ"י לדעת שאין בו נפתל ועקש. אבל לפ"ם לקחל עם לצורך המהר תמגעי עי שבורר הענין, ותסמכו על צחקת רבותינו הגאונים נ"י שיוצאו לאור משפטם באמונה. כ"ד אבוכם

חיק פסח זענער
מבודא.

בודאפעסטער בּאָרזענקורזע פאָם 24. נאָוועמבער.

| | | | | |

בערגאבן. אין דער צייט מאר״א טהערעזיאס געבארן האט ער פינף מאנארכען אין אסטער־ריך־אונגארן נעזעהען, אינד צוואר אזוקה II. לעאפאלד II. פראנץ I. פערדינאנד V. אינד פראנץ אזוקה I. ער וואר אינער דער וועגינג יעטצט לעבענדיג. דא נאפאלעאן I. פערזאלך נעזעהען אינד וואר דיעס ביא אינער גראסען פארהדע אין שאנברונן אים יאהרע 1809 דער פאלל. ער וואר בעריחמט אים יאהרע 1804 לעפערארט דער קאיזערליכען טרעפען, גלאז הינטערלאסט אינע 103 יאהרע אלטע וויטיע אינד צוויא קינדער, עדעס אים אלטער פאן אבער 60 יאהרען.

* (נייע יידענע־הערצעגען ריס־לאנד.) מאן מעלדעט אים קריעיז, דאס דא־זעלבסט אבערמאלס רוהיג־שטארענגען פארבע־פאללען זינד, אינדעס צאהלרייכע גרעפען פאן דערגלייכען אן דא נעיאלבע יידישע מיטלעלטע אינדראנגען. דיזעזלבען פלינדערטען אינד צער־שטארטען, בעפאר דאס מיליטאר אינישטיטט. דא אנדלינגען דער אם פארבאל יאהרענדען יודען בליבען פארליעבט נעשלאסטען.

* (דיא ערפארשונג פאלאסטינאס.) דער לייטענאנט קלאדער, יעלבער דיא איינראנבונגען אונד נאכפארשונגען אין אין ישראל לייטעט, האט דיעזער טאגע דער גע־זעלשאפט צור פארשונג דער אלטע־הייליגע אים הייליגען לאנדע, דערגן זיכיז אין אלדאן אזוה, אבער דיא ערגעבנייסס זיינע פארשונגען איינען איינהרלייכען בערכט ערשטאטטעט. אים דיעזעס בערכטע נעהט הערפאר, דאס ער (60 נאמען עגזהדעקט האט. דיא איך אין תנך פארקאמען. ער אינטערזיכט אבער 200 צער־שטארטע ארטשאפטען, יא ער עטיא 400 דענקן מאלע אין״פאנד. אינטער דען שטארטען, דיא אים תנך פארקאמען, יעטצט אבער ניכט מעהר פארהאנדען, עגזהדעקטע ער דיא לעטצע־טען יעטצט פאן אללגעזעהן אין״שטאפטען חשבון, בעל מען, נבי אינד סכנה, יא איך רבת בני עמון. איך אינען ארט פאנד ער. יא דער נאטעגאנג. דיינגסט דעם בעל פעיר־ בעשטיי־בען יאהרדע. לישטענאס כארדער גלייכט איך דיא שטאטט במות בעל אינעגעזנדען צו דא־בען. עס יא יאהרדען מיליגע־״זיער״ מיט לאטיינ־שער שריפט פארינעגעזנדען, דיא נאך אין דער ציט דערזעהרען, אין דער דיא אמטר אים הייליגען לאנדע הערשטען. דיעזע „מיליגע־

ווייזער״ דריפטען בעריחמט צור ציט דעם צוויטען טעמפעלס נעשטאנדען האבען. הערר לייטענאנט קאנדער איזט זאמטט בעגלייטונג ווידער נאך פאלאסטינא צוריקגעקעהרט, יא יאהרענדע דער וויכטיגר־מאנאטען דיא פארשונגען פארגעזעטצט ווערדען זאללען.

* (קראנונג דעס רוסישען קאי־סרס.) אים פעטערסבורג, ווירד טעלעגראפ־פירט: דזיטצטס דעס רוסישען מיניסטער־אומס ברינגט דער בעפעהל, דאס דיא פארבעריטונגען צור קראנונג דעס קאיזערס אלעקסאנדער III. בין מאי בעגעזנד זין מיססען, דיא קראנונג ווירד נכט אין פעטערסבורג, אנדערן אין מאס־קט שטאטטפינדען. — האפפנטלך ווירד דאך קאיזער אלעקסאנדער״ דיא קראנונגס־פיעלר־ מיטט יאצט בעגעטצען, אים דזעגס פאלקע דיא קאנסטיטוציאן צו געבען אונד דען הערצען גע־גען דיא יידישען אינזאהנער דעס רוסישען ריי־בעס אין ענדע צו מאכען.

*(מיניסטער־טרעפפארטאים ראב־ינע־סטינאר.) קלוסטס־מיניסטער אי־נסטרעפפארט בעזוכטס דיעזטר טאגע מיט בעגלייטונג דער מיניסטעריאל־אטטע גאנצע אונד סאלא. דאס ראבבינער־סעמינאר אונד אין דאס דעמזעלבען דיא אינטערעסאנטע אזיאטישע לעהרער־פראפאנדיע. דער מיניסטער מאכטע דיא הוגע דורך זאממטליכע קלאססן בידער־לאנד־אנשאטטונגען דא שפאר בים פערלאססען דעס עבעדדעס דען דערזעלבען זוינע אנערקענונג אים.

איינגעזענדעט.

נעעדרטער הערר רעדאקטער!

בעצוגנעהמענד אוף דאס איינגעזענדעט אין דער יינגסטען נוממער אירדעס נעשאטצטען בלאטטעס. בטטע איך אלגעגנדער ערקלארונג רום צו געבען:

איך קענע דיא מאטיע ניכט. דיא את באאמטי״ האבן נ״ צו דער מיר נעזיגט האבסט אינלעבנזאומען אפפענטליכען תיבהה פעראנ־לאסט האבען, צו דייזער בעזוהרונג — דיא מיר אבער אללעס טהייער איזט — זא וייא איך צור בעשטיטונג באנגער צוגעהלער ער־מרא״ איך. דאס דאס סיר המדרך תלית״ן אין נאינים יצרים־ים צו״ זא״ איך אוף דער נעזאממטען יידישען פרעסע אויפ״ם

מיר שעשטס נור נטשם אונד לעבנס עזוויזען? דיך אבער בינדט קיין באנד. דיא קאנסטס מיט ליכטקיינ מיינע יידישע נעזעלשאפט אין דער יידישען אין דיך דריינגען. קאמטע מארגען אום דזיעלבע שטונדע ווידער צו מיר. איך האפטע, דיא ווייסט דאנן אונדערן דזינגס נעזוהרדען זיין.״

* *

אין דער דאטיפפאלגענדען נאכט שליעף הייניך איינצעזינגט דער עפסטע עגשטלס, אים יודענטהום צו בעראכטען אונד אויף דיא נלאנבענדען איטזטיכען, דיא אים נעבאטען וואהרדען, צו פערציכטן. האטטע זיינע איינערגעזען נעדאנקען אללשלשאנדע בעזוהרונ־ע־ ווער עטסס שאפן אים מארגען עזוואכטס. אונד אחילטע זיך דורך דען לאנגען, נעזונדען שלאף אונגעמין נע־קראפטיגס.

נאכדעם ער זיינע מאלעטטע בענגדעס האטטע וואללעע ער דאס פרוהשטיק פערלאנגען. דא פיעל עס אדם איין, דאס ער אלס יודע פערפאסיכטס ווייא, צו־מאר צו בעטען, זיך מיט דעם טלית צו בעקליידען אונד תפלין אנצולעגען. ער וואר ניכט אים בעזוטצע דזיעזער זאכען אונד האטטע אויך קיין הערגיישטס נעבעטכזן. ער פערלעס דאהער. נאך עהע ער דאס פרוהשטיק אינ־נענאממען האטטע, דאס האטטע, אונד זיינען ניי־נעזוגאנ־נענען פריינד. דען דאקטאר אלטשול, אויפאזוהנען, אום מאן אדם נעבעטס־בוך, טלית אונד תפלין צו לייהען.

דאקטאר אלטשול אנטפפנג אוהן מיט וזכטליכער פריידע.

„זייהן זיא מיר נעגרייסט, מיין יונגער פריינד — דיעזע ער אדם עגטפנענגען — דאכטן זיא אדערן עגטשלוסס נע־מאכט?״

„איך האבע מיינער מוטטער ערקלערט, דאס איך איהן בייא זיינער ריקקעהר צו בטטטען. זיך זאפארט נאך נומטער 21 בעגעבענען. הייניך מהאט אללע אונד וואר ניכט וועניג בערעגעראשט. אין דרעס פרעמדען זיינען מאן־שעלינגס פריינד אונד ערצעהער. דען נאכטן בטטטע־נ־ שוס. צו ערקלענגען, דער נאך אילסט אויף הייניך צו אונד שראק אוהן שטרמיט אן זיין הערץ.

„לייבעסטער, בעסטער יונגע — דיעזע ער — וואס מאכסט דוא? וואהרנס האבע איך ניכט אייגע צוילע מאן דיר ערצעהלטן? וויא וואהל דוא אויסזעהסט! עס שיינט, שטאנד אונד ווירדע בעקאמטטע דיר נוט. דאנך איך דיר נראטולירן? בוהס דוא בעריחמט פרוהס מאנ־שטוגשטאג? האס דיינע פערלאבונג מיט דער פרינצעס־ סין מלאנגע מאן וואהלדהוס־ריטכאר שאן שטאאטטע־ פונדען? איך האבע עס אאך דערזוכטס נאך דיר ניכט אויסהאלטטן קאנגען, אונד בין הייראהנגעריטט. אום פערזאלך אן דיינגס נעלקע טהייל צו מאכען.

„הערר נ״אף״ — אנטווארטטע הייניך . . .

„בוהס דוא דעס טיפפעלס, יונגע? וואס זאלל דיעזע אאפטליכע אנרעדע? בין איך דיין אלטער אנקעל ניכט מעהר? אדער בוהס דוא צו שאפלין נעזוהרדען מיך נאך פרינער אנקעל צו נענגנן? האס דיא אויסזוכ אויף צוויא פרוהטענקאנגען דיר דיא זיינע פערזוהרדט?״

„מיין בעסטער אנקעל, מיין טטער, בדלער, אפטער־ ליכער פריינד! עטסס יטצטס האבע איך ערצאהרען, וויא פיעל דאנק איך דיר שולדע. דא עס ניכט באנדע דעס בלוטטס זינד, דאס מיך מיט דיר פערוואנדט, דוא האטטס אן דעס פערלאסטענגען קנאבען זא אונאויסטערבליכ ערדעל ענהאנדעלט. דאס איך עס דיר נימאמלס ווערדע דאנקען קאנגען.

(פארטזעצונג פאלגט.)

האנדעלס־בעריכט דער וואכע.

ווייצען. אם הייזיגען פלאטצע הערשטע פיר ווייצען שואטכע קויפלוסט. פרייזע נינגען אים לויפע דער וואכע מיט 21—25 קר׳ צוריק. פערקייפט וואהרדען 60,000 מ.־צטר. ווייז נאטיריגען אים אללגעמיינען: פריזהארטוויצען פאן 12 נולד׳ 12 קר׳ ביז 12 נ׳. 15 — קארן 8 נולד׳ 80 קר׳ ביז 9.10 נולד׳. — גערסטע. פשטעע־גערסטע 7 נולד׳ 50—30 קר׳, בערגגערגערסטע 7 נולד׳ 70 קר׳ ביז 8 נולד׳ 30 קר׳, פרימא מאלצ־גערסטע קאם ניכט אפר׳. — האפ־פער. צעפלעך נטטער אבזאמטן נינגען פאר״וואכן, פרייזע פאן 7 נולד׳ 70—50 קר׳ דיא פיינע, מיטטעלוואארע 7 נולד׳ 85—90 קר׳. שלעכטע מיט 15 קר׳, בריינגער־וואארע 6 נולד׳ 70 קר׳ ביז 6 נולד׳ 80 קר׳, פרימא פאן 6 נולד׳ 80 קר׳ ביז 6 נולד׳ 90 קר׳.

רעפס. קאלל אין אויגוסט־סעפטעמבער 13 נולד׳ 25 קר׳ ביז 13 נולד׳ 50 קר׳.

הייאל עטסס מיט 34 נולד׳ 50 קר׳ ביז 35 נולד׳.

מעהרפרייזע פיר 100 פיוד אם בודאפעסס.

N.	0	1	2	3	4	5	6	7	8
s.	22.80	21.90	21.50	20.10	20.—	19.20	18.30	17.30	16.50
	הייצ׳ נאכט בלייטע								8½
s.	14.60	4.60							10.80

שפייטס. אין דייזער וואכע וואר דיא נעשאפפס־שטימטנג איינע וואנען בעססערע אונד נאפטיגע ווירד׳ שפייטס אן דאפפנינגערן 32 קר׳ 75 קר׳, אן נאפפס־ שטן 33 נולד׳ 75 קר׳, אן קאנזטנינגען 34 נולד׳ 50 קר׳, פרעטפעגנ־וואארע 36 נולד׳ 50 קר׳ ביז 37 נולד׳.

צוויעבטטען. באכנישע מיט 29 נולד׳ 50 קר׳ ביז 30 נולד׳ פערבישע מיט 27 נולד׳ 25 קר׳.

לעקוואר. פלאמענישע וואארע 20 נולד׳ 25 קר׳, באנאטטע מיט 19 נולד׳ 50 קר׳ נעזאנדעדט.

פעטראלעאם. שטארקעס נעשאפט מיט 16 נולד׳ 75—50 קר׳ פראפטטע וואארע פיר 100 קילאגראמס נעטטאפ אפפטאפ.

אנישליטט (חלב). קערנ־אנישליטט איטט אאן 47 נולד׳ ביז 48 נולד׳ נעשטיגנגען.

ווייצען־שטארקע. קרטטאלל־שטארק 32 נולד׳, שילאאנגלע 29 נולד׳ — קר׳, מאפלין 27 נולד׳ — קר׳, פיינע קערן 23 נולד׳, שטערקטטאל 31 נולד׳, קלעבער 45 ביז 55 נולד׳ אב בודאפעסס.

איהן בייא דיינער ריקקעהר צו בטטטען. זיך זאפארט נאך נומטער 21 בעגעבענען. הייניך מהאט אללע אונד וואר ניכט וועניג בערעגעראשט. אין דרעס פרעמדען זיינען אאן־ שפילכטע פריינד אונד ערצעהער. דען נאכטן בטטטע־נ־ שוס. צו ערקלענגען, דער נאך אילסט אויף הייניך צו אונד שראק אוהן שטרמיט אן זיין הערץ.

„לייבעסטער, בעסטער יונגע — דיעזע ער — וואס מאכסט דוא? וואהרנס האבע איך ניכט איינע צוילע מאן דיר ערצאהלטן? וויא וואהל דוא אויסזעהסט! עס שיינט, שטאנד אונד ווירדע בעקאמטטע דיר נוט. דאנך איך דיר נראטולירן? בוהס דוא בעריחמט פרוהס מאנ־שטוגשטאג? האס דיינע פערלאבונג מיט דער פרינצעס־ סין מלאנגע אאן וואהלדהוס־ריטכאר שאן שטאאטטע־ פונדען? איך האבע עס אאך דערזוכטס נאך דיר ניכט אויסהאלטטן קאנגען, אונד בין הייראהנגעריטט. אום פערזאלך אן דיינגס נעלקע טהייל צו מאכען.

„הערר נ״אף״ — אנטווארטטע הייניך . . .

„בוהס דוא דעס טיפפעלס, יונגע? וואס זאלל דיעזע אאפטליכע אנרעדע? בין איך דיין אלטער אנקעל ניכט מעהר? אדער בוהס דוא צו שאפלין נעזוהרדען מיך נאך פרינער אנקעל צו נענגנן? האס דיא אויסזוכ אויף צוויא פרוהטענקאנגען דיר דיא זיינע פערזוהרדט?״

„מיין בעסטער אנקעל, מיין טטער, בדלער, אפטער־ ליכער פריינד! עטסס יטצטס האבע איך ערצאהרען, וויא פיעל דאנק איך דיר שולדע. דא עס ניכט באנדע דעס בלוטטס זינד, דאס מיך מיט דיר פערוואנדט, דוא האטטס אן דעס פערלאסטענגען קנאבען זא אונאויסטערבליכ ערדעל ענהאנדעלט. דאס איך עס דיר נימאמלס ווערדע דאנקען קאנגען.

מיר בעפפעלכטעט פיהלט. אלס יודע צו לעבען אונד צו שטרבען. איך האבע מיין פרוהשטיק נכט איינגענאמ־ מען. ווייל איך בין נכט בעבעטעט אונד האבע דיא דאצו נאהטגען זאכען נכט בטטטעט. איך מאכטע דיא בטטטען, מיר דזיעזלבען צו בעזאהרען; פיר הייט אבער. מיר דיא אהרען צו לייהען.״

זעהר נערן ע״פללטע דאקטאר אלטשול דזיעזן וואונטש. ער האלף אהם. בים אנלעגען דעס טלית אונד דער תפלין אונד אונטערוויז איהן אין אללעס נאה־ ווערדיגען. עס וואהרהייט צעפלעך לאנגער, בייז הייניך מיט דען פארגעשריבענען נעבעטען פערטיג וואר. מיט אינ־ נינער פרייד בעמערקטע דאקטאר אלטשול, וויא נעלייכ־ טיג דער יונגע מאן דאס הייראטהען לאז אונד מיט וועלך אינגינער אנדאכט אונד מיט וויא טיעפס פער־ שאנדנס ער בעטעטע. נאכהער מטסס הייניך. דאק־ טאר אלטשול מהאס פ נכט אנדרעס. דאס פרוהשטיק בייא דזיעזען איינגענטמען. וואהרנער דעזזולבען ערצאהל־ טע ער דען אינאהאלט דער אונטערהרונג. וועלכע ער מיט זיינער מטטטער נעהאבט האטטע. דאקטאר אלטשול אונטערליעס עס נכס. אים דזיינען נאנצען בייאטאלל אונד צוגלעך אונד איהן אין דעם פאן איהם נעפאטטען עגס־ שלוסטס צו בעקראפטיגען.

„יונגער פריינד — שפאך ער — גלייבען זיא ניכט, דאס זיא שאן אללע פערזוהנגען אבערוואונדען האבען. אהרע פרוי מטטטער ווירד זיא נראטטען אנשטרענגנגען מאכען, דא פיר אהרע פלאנע צו נעזוויינגנן. נאטט מאנע זיא קראפטטען אונד שטארקען, דאמטט זיא אויסהארען אין אהרעס עדלען עגטשלוסטס.״

אלס הייניך דען דאקטאר צוריקקעהרטע, ע״פוהר ער, דאס אין פארגעהמער הערר אנגעקאממען זיא, וועל־ כער נאך איהם נעפאהלען אונד אדרדע ערטהיילט האבע

מיר בעפפעלכטעט פיהלט. אלס יודע צו לעבען אונד צו שטרבען. איך האבע מיין פרוהשטיק נכט איינגענאמ־ מען. ווייל איך בין נכט בעבעטעט אונד האבע דיא דאצו נאהטגען זאכען נכט בטטטעט. איך מאכטע דיא בטטטען, מיר דזיעזלבען צו בעזאהרען; פיר הייט אבער. מיר דיא אהרען צו לייהען.״

זעהר נערן ע״פללטע דאקטאר אלטשול דזיעזן וואונטש. ער האלף אהם. בים אנלעגען דעס טלית אונד דער תפלין אונד אונטערוויז איהן אין אללעס נאה־ ווערדיגען. עס וואהרהייט צעפלעך לאנגער, בייז הייניך מיט דען פארגעשריבענען נעבעטען פערטיג וואר. מיט אינ־ נינער פרייד בעמערקטע דאקטאר אלטשול, וויא נעלייכ־ טיג דער יונגע מאן דאס הייראטהען לאז אונד מיט וועלך אינגינער אנדאכט אונד מיט וויא טיעפס פער־ שאנדנס ער בעטעטע. נאכהער מטסס הייניך. דאק־ טאר אלטשול מהאס פ נכט אנדרעס. דאס פרוהשטיק בייא דזיעזען איינגענטמען. וואהרנער דעזזולבען ערצאהל־ טע ער דען אינאהאלט דער אונטערהרונג. וועלכע ער מיט זיינער מטטטער נעהאבט האטטע. דאקטאר אלטשול אונטערליעס עס נכס. אים דזיינען נאנצען בייאטאלל אונד צוגלעך אונד איהן אין דעם פאן איהם נעפאטטען עגס־ שלוסטס צו בעקראפטיגען.

„יונגער פריינד — שפאך ער — גלייבען זיא ניכט, דאס זיא שאן אללע פערזוהנגען אבערוואונדען האבען. אהרע פרוי מטטטער ווירד זיא נראטטען אנשטרענגנגען מאכען, דא פיר אהרע פלאנע צו נעזוויינגנן. נאטט מאנע זיא קראפטטען אונד שטארקען, דאמטט זיא אויסהארען אין אהרעס עדלען עגטשלוסטס.״

אלס הייניך דען דאקטאר צוריקקעהרטע, ע״פוהר ער, דאס אין פארגעהמער הערר אנגעקאממען זיא, וועל־ כער נאך איהם נעפאהלען אונד אדרדע ערטהיילט האבע

איינגעזענדעט.

נעעדרטער הערר רעדאקטער!

בעצוגנעהמענד אוף דאס איינגעזענדעט אין דער יינגסטען נוממער אירדעס נעשאטצטען בלאטטעס. בטטע איך אללגעמיינער ערקלארונג רום צו געבען:

איך קענע דיא מאטיע ניכט. דיא את באאמטי״ האבן נ״ צו דער מיר נעזיגט האבסט אינלעבנזאומען אפפענטליכען תיבהה פעראנ־לאסט האבען, צו דייזער בעזוהרונג — דיא מיר אבער אללעס טהייער איזט — זא וייא איך צור בעשטיטונג באנגער צוגעהלער ער־מרא״ איך. דאס דאס סיר המדרך תלית״ן אין נאינים יצרים־ים צו״ זא״ איך אוף דער נעזאממטען יידישען פרעסע אויפ״ם

מיר בעפפעלכטעט פיהלט. אלס יודע צו לעבען אונד צו שטרבען. איך האבע מיין פרוהשטיק נכט איינגענאמ־ מען. ווייל איך בין נכט בעבעטעט אונד האבע דיא דאצו נאהטגען זאכען נכט בטטטעט. איך מאכטע דיא בטטטען, מיר דזיעזלבען צו בעזאהרען; פיר הייט אבער. מיר דיא אהרען צו לייהען.״

זעהר נערן ע״פללטע דאקטאר אלטשול דזיעזן וואונטש. ער האלף אהם. בים אנלעגען דעס טלית אונד דער תפלין אונד אונטערוויז איהן אין אללעס נאה־ ווערדיגען. עס וואהרהייט צעפלעך לאנגער, בייז הייניך מיט דען פארגעשריבענען נעבעטען פערטיג וואר. מיט אינ־ נינער פרייד בעמערקטע דאקטאר אלטשול, וויא נעלייכ־ טיג דער יונגע מאן דאס הייראטהען לאז אונד מיט וועלך אינגינער אנדאכט אונד מיט וויא טיעפס פער־ שאנדנס ער בעטעטע. נאכהער מטסס הייניך. דאק־ טאר אלטשול מהאס פ נכט אנדרעס. דאס פרוהשטיק בייא דזיעזען איינגענטמען. וואהרנער דעזזולבען ערצאהל־ טע ער דען אינאהאלט דער אונטערהרונג. וועלכע ער מיט זיינער מטטטער נעהאבט האטטע. דאקטאר אלטשול אונטערליעס עס נכס. אים דזיינען נאנצען בייאטאל אונד צוגלעך אונד איהן אין דעם פאן איהם נעפאטטען עגס־ שלוסטס צו בעקראפטיגען.

„יונגער פריינד — שפאך ער — גלייבען זיא ניכט, דאס זיא שאן אללע פערזוהנגען אבערוואונדען האבען. אהרע פרוי מטטטער ווירד זיא נראטטען אנשטרענגנגען מאכען, דא פיר אהרע פלאנע צו נעזוויינגנן. נאטט מאנע זיא קראפטטען אונד שטארקען, דאמטט זיא אויסהארען אין אהרעס עדלען עגטשלוסטס.״

אלס הייניך דען דאקטאר צוריקקעהרטע, ע״פוהר ער, דאס אין פארגעהמער הערר אנגעקאממען זיא, וועל־ כער נאך איהם נעפאהלען אונד אדרדע ערטהיילט האבע

איינגעזענדעט.

נעעדרטער הערר רעדאקטער!

בעצוגנעהמענד אוף דאס איינגעזענדעט אין דער יינגסטען נוממער אירדעס נעשאטצטען בלאטטעס. בטטע איך אללגעמיינער ערקלארונג רום צו געבען:

איך קענע דיא מאטיע ניכט. דיא את באאמטי״ האבן נ״ צו דער מיר נעזיגט האבסט אינלעבנזאומען אפפענטליכען תיבהה פעראנ־לאסט האבען, צו דייזער בעזוהרונג — דיא מיר אבער אללעס טהייער איזט — זא וייא איך צור בעשטיטונג באנגער צוגעהלער ער־מרא״ איך. דאס דאס סיר המדרך תלית״ן אין נאינים יצרים־ים צו״ זא״ איך אוף דער נעזאממטען יידישען פרעסע אויפ״ם

ברייט, דיא נאב מאן אידם אין אידרער גאנצען פעזאנלבכיים, דאך דיא 100 גולדען. דיא אידן עבען ניטט אבגעראנדען. „מיין געלד, קיינע חתונה", עזיידרעטע דער אין זיינען גפלאלען טיקע נעקראנקטע חתן אונד דער בייא דיעזע אייטשפריכט. טראטען אללער פאר שטעללל נניין. פיזה פאללע שטונדען דיידרטע דאס מאפאצוטרען אונד אנזעראהנדעלן, דעם שלעסלל דער חתן דאמיט אין עגדע מאכטט. דאס דיא איינשאנגען ליעס, אום דיא הימעלאהרין, דיא אדמע בלה פיעל אין אהנמאכט. דאך וואס דיא נאטה אם האכסטען, דאס יווילט איך דאך נאכטטעל-ליעבע. אום זיינע איינער זאממלינג וואהרדן אינטער דען האצ'יטס-נאסטען 70 גולדען צו-זאממענגעלעגט אונד אין 9 אוהר אבגעלעגט — איינער האכסט אנגעוואהנליכען טרייאנגס-שטונדע — פאנד שלעסלך דיא חופה שאפטט; קורצן דאריין יאבטן אללע, דאס נ'פעדמאלטע פאאר אבענאן. בים לוסטגען האכצ'יטס-שמיזיג, דיא טהראנען דער יונגען נ'-פעדמאלטען האט-טען איינעם גלילכליכען לאבעלן פלאטין זעמאכט אונד איך דער יונגע עהן-מאנן מאכטטע איינע פ'-יינדליכערע מעינע, נאנין גלילכלך פ'הלטע ער זיך אללערדינגס ניכט, וואס וואהל יעדעס איינ-ליכטען וורדה, דער דא עראוגאט, האט אין בים אייסליך דריינ'ג פ'אעצען אינ'כנטטע.

* (איין הויז-הערר אלס ריב-מארדער.) אים יוניד בעריכטטע: נ'אמ-סעם איינזעהנן ערגעגען הערר אין ריבמארד-פאללן, דער איינגעשלאגען בעיטטס אים מאנאטע נאיינעמבער 1878 פערבים אוידרע, עראך יעטצט ערסט, אונד צוואר דורך דען איינגעגן זאהן דעס ריבמארדעס עגטדעקט וואהרדן איזט. דער נאהטער מארטין ראנפסט האטטע אמרטר איינגעגאנגען, נאמענס אנטאן זאממאנן. דיעזער נעהיילפן איזט אים מאנאט נאיינעמבער דעס יאהרעס 1878 פלאטצליך פערשוואנדען. דער נעהיילפ בעזאגט צוויי אנדערע נאמען-ביב-לין איך 3000 גולדען. אללעס שפ-אד דאפ'ר. דאס מארטין ראנפסט דינען נעהיילפען ע'מאר-דעס האבבן, אום זיך דערסטען נעלד אנצ'איינען. פאר נערידטס לייגנעטע מארטין ראנפסט האר-נאקנ דען מארד אן דיינעס נעהיילפען. דאס נע-ריכטט קאנגטט אללזא דען פערבריעכער ניכט זיע-גען מארדעס, זאנדערן בלאס זיינען דיעבשטאה-לעס פערארזטהיילען. דיעזער טאגע אר בייטטעט דער איינצעג זאהן דעס איינגעשפערטען מאר-

טען ראנפסל אים נאטטען אונד שטעס דאבייא אין איינע שטוללל, דיא אין מארטין קאפפע-פערשארטס וואר. גלייך שטעע אין אידם דער פערראטט איין, דאס דיעזע טאדטע קאפפע-דער דעעס פערשוארנגען נאך-נאך-נעהיילפען אנטאן זאממאנן דיא. אם וואר אידם נן נעעיס, דאס ווידער זין פאטטע דער מארדער דעס נאטטע-נעהיילפען וואר. נאך לאנגעם קאפפע מוט זיך דעלבסטט אילטע ער צור פאליצ'איי אונד מאכטטע פאן דעס פאללע דיא אנצייגע, איינע קאממיסס'אן וואהרדע זאפפע אן אדע שטעללע עגטשוגדעט. וועלכע דען מארטען קאפ-פער אנטפערדטטע. דיא נאבבארטאפט ערקאנ-טע גלייך אן דער לייטע דען פערשוואנדענען אנטאן זאממאנן. דער מאפ'ר דעס מארטען מיטטעלטט אים אנדר האקע עגטצייא אינטשאל-טטע. מערקווערדיג הערבייא איזט, דאס אייניג מאנאטטע נאך דעעס ריבמארדע אייד דער דערפהיטס-וואכמאן יאהאן שאפקהאמטער פערשוואנדען וואר. דעזע וואר נאמלך פאן דער פאלטע בעאפפטראגט. דען מארטען מיטטעלטט אים אנדר האקע עגטצייא אינטשאל-טטע. מערקווערדיג הערבייא איזט, דאס אייניג מאנאטטע נאך דעעס ריבמארדע אייד דער דערפהיטס-וואכמאן יאהאן שאפקהאמטער פערשוואנדען וואר. דעזע וואר נאמלך פאן דער פאלטע בעאפפטראגט. דען מארטען מיטטעלטט אים אבערטאר אין אבערטאר דעס פ'-אבטטען מארטען ראנפסט צו אבערוואכען. אם פיר דעס-סען שולד בעשטאמטטע בעיייזע צו האבען. פלאטצליך אום אבערטאר אין דעזע דערפהיטס-וואכמאן פערשוואנדען. דער פערדאכט לייגטע אللזא נאהע, דאס מארטען ראנפסל אייד דיעזען הוהך איינגן מארד בעזיטטיגט האט. איטטער מאר-טען ראנפסל אום אבער אייד עגטפ'-פאהרען-טעט וואהרדן, דא דיעזע אין דעס פערבאכטע איינער מיטטעסגעשאפט אם דעס האפפעל-פערד-עגען שטעהט. דיא עגלטעגן זינד אللזא הוהך דיא אנצייגע דעס איינגעגן זאהנעס דעס נערכטע אינבערלעפפעט וואהרדן, וואס דען נאנגען פאללל האפפעللט אינטערעסאנט ע-שיינען לאסטט!

* (קאטצע-מוזיק פיר פ'ראנן ליסט.) דיא צייטונג „פ'ינגערלעגשערע" בראכטט הייטט דיא נאכרכט, דאס דיא אינ'אבליטשען שווידעגטען דער פעגטטער אינ'ווידטאבט דיא אבזוכט האטטען, פ'אנן ליסט, דער צו וויינ-נאכטען נאך בייאפגטט האמטט. איינע קאטצען-מוזיק צו פ'ר-אנשאללטען.

* (פאלשע הונדערטער.) דיטט איינ-גען מאנגען יוידדען ווערה פ'עלגע פאלשע הונ-דערטער אין אומלאוף געבראכטט. עס זינד דיעס פאלז'פיקאטט פאן הונדערטער אللטער איס-נאבט. מאן האט בעריטטס איינינע פאלשער

פאר מיך הין. שאן האט דער נעדאנקע מיך גלילך נעמאכטט. דאס איך דיך שטיקען קאנן מיט דען הערר-ליטטסטן נשטען דער ערדע. דאס איך צווייא פ'יסטטיר-קאנגען אויף דיין הויטט צו ישטעגן פ'יגאנ. דאס איך דיר איינע נעמאהלן צוזיהרען קאנן, נאך דערען בעזוטט ענגיערערע פ'יסטטן פ'ינגערלידד נעדיגנען קאנגען. אונד דוא, מיין זאהן, האטט קיין וואהרט דעס אנקעס פ'ר מיך, דוא עדקענגטס דיא וואהרהאפטיגען. דיא איך דיר וויטטיגען ווילל, ניכט אן, אונד פערוויאפטט דיא. דאמיט פערוויאפטט אונד פערארבייטלפט דוא צוגלייך דיינע מוטטער. דוא ערריכטטס איינע שווידעוואנד צווי-שען מיך אונד דיר. אונד פרעגנטס דך אויף עווינ פאן דיינער מוטטער, אונד וואס? פ'ר איין פאהאנטאס. פ'ר איינען גלוטבען, אן וועלכעס דוא ניכט בוים ע'גאנגען וואהרדן. מיין גלייבבער זאהן, דען איך איינטס אנ-פער מיינעס פערצאגן נעגאנגען, אן. אן'דערע דאס פאלל דען דיינער מוטטער אונד פ'ראלאס מיך ניכט, לאס מיך דאך אינמאל נאך לייבבע שטאמבען! דיקתע מיינע אנגעהן. לאס דיין הערץ ערוויינען אונד ערוואהלע פ'ר דך אונד מיך דאס בעסטטע לאען!"

דיא פ'יסטטן ע'ינ'ריפ'ס הייינ'כס האנדע אונד דריקטע דאן אן איהר לוטס פאכנעדען הערץ. אבער דיעזע מהרא-נע, דיעזע בעטטען בעווירקטע אין הייינרע נאטטע-מהיל פאן דעס. וואס דיא בעווירקען וואלטטען. דוד-ططע מוטטער איהן דאראן ערינ'נערן. דאס דאס איהן אנטטער אהרעס הערצען נעטטראגען? וואר דאס עס ניכט ע'ווענינ'ן. דיא זיך אהנע נאטטה, נור אום דער בעפ'ריידיגונ'ג איהרער איינ'ינ'נ'ד'ס'ינ'ן וויינטטע וווילל'ן, פאן איהם ע'ינ'ד'ס'ינ'ן אין אבערלאסטען האט-טע? וואר דאס עס ניכט ע'ווענינ'ן. דיא איהן אנ'ן-קענגנטס איבער זיינע ע'ינ'ק'ינ'ק'ס פ'ינ'ד'ס'ינ'ן אונד דא-

טען ראנפסל אים נאטטען אונד שטעס דאבייא אין איינע שטוללל, דיא אין מארטען קאפפע-פערשארטס וואר. גלייך שטעע אין אידם דער פערראטט איין, דאס דיעזע טאדטע קאפפע-דער דעעס פערשוארנגען נאך-נאך-נעהיילפען אנטאן זאממאנן דיא. אם וואר אידם נן נעעיס, דאס ווידער זין פאטטע דער מארדער דעס נאטטע-נעהיילפען וואר. נאך לאנגעם קאפפע מוט זיך דעלבסטט אילטע ער צור פאליצ'איי אונד מאכטטע פאן דעס פאללע דיא אנצייגע, איינע קאממיסס'אן וואהרדע זאפפע אן אדע שטעללע עגטשוגדעט. וועלכע דען מארטען קאפ-פער אנטפערדטטע. דיא נאבבארטאפט ערקאנ-טע גלייך אן דער לייטע דען פערשוואנדענען אנטאן זאממאנן. דער מאפ'ר דעס מארטען מיטטעלטט אים אנדר האקע עגטצייא נעשפאל-טטע. מערקווערדיג הערבייא איזט, דאס אייניג מאנאטטע נאך דעעס ריבמארדע אייד דער דערפהיטס-וואכמאן יאהאן שאפקהאמטער פערשוואנדען וואר. דעזע וואר נאמלך פאן דער פאלטע בעאפפטראגט. דען מארטען מיטטעלטט אים אבערטאר אין אבערטאר דעס פ'-אבטטען מארטען ראנפסט צו אבערוואכען. אם פיר דעס-סען שולד בעשטאמטטע בעיייזע צו האבען. פלאטצליך אום אבער אייד דעזע דערפהיטס-וואכמאן פערשוואנדען. דער פערדאכט לייגטע אللזא נאהע, דאס מארטען ראנפסל אייד דיעזען הוהך איינגן מארד בעזיטטיגט האט. איטטער מאר-טען ראנפסל אום אבער אייד עגטפ'-פאהרען-טעט וואהרדן, דא דיעזע אין דעס פערבאכטע איינער מיטטעסגעשאפט אם דעס האפפעל-פערד-עגען שטעהט. דיא עגלטעגן זינד אللזא הוהך דיא אנצייגע דעס איינגעגן זאהנעס דעס נערכטע אינבערלעפפעט וואהרדן, וואס דען נאנגען פאללל האפפעللט אינטערעסאנט ע-שיינען לאסטט!

* (קאטצע-מוזיק פיר פ'ראנן ליסט.) דיא צייטונג „פ'ינגערלעגשערע" בראכטט הייטט דיא נאכרכט, דאס דיא אינ'אבליטשען שווידעגטען דער פעגטטער אינ'ווידטאבט דיא אבזוכט האטטען, פ'אנן ליסט, דער צו וויינ-נאכטען נאך בייאפגטט האמטט. איינע קאטצען-מוזיק צו פ'ר-אנשאללטען.

* (פאלשע הונדערטער.) דיטט איינ-גען מאנגען יוידדען ווערה פ'עלגע פאלשע הונ-דערטער אין אומלאוף געבראכטט. עס זינד דיעס פאלז'פיקאטט פאן הונדערטער אللטער איס-נאבט. מאן האט בעריטטס איינינע פאלשער

דוך איינגן שאפטטען אויף זיינע יינגנד נעווענ'ן? וואר דיא עס ניכט ע'ווענינ'ן, וועלכע מיט דען אינבערליע-ע'ינ'ינ'ן אדהיגט פאלקטס נעבראנגען, אום איינע-ע'ינ'ן פאהרטיל וללל'ן דיא הייליגסטען נשטר דער מענשיגע-בריוסט איינסטענענגען האאסטן?

דיינע נעדאנקען דורכשוואפטטען איהן אונד ליעטטען איהן קאלט בייא דיא בשטטען אונד מרהאנגען דיא וויי-בעס. דאס דיך דיינע מוטטער אנגנטט. אוס שאנגנט פיר דיינע מוטטער פעליטנה ע' דיינען נעפיהלען קיינע וואהרטט.

„דוא שווייגנס?" — פ'אגטט דיא פ'יסטטן.

„מוטטער — זאגטט דער הייינרך — וואס דוא דא זאגנסט. אום מיינע עגטשולדיגן איינינע יינגע צו בעשטטמטן, ע'ווירקס דאס דענגענגהייל. דוא האטטס אונד פ'ר-ע'ינ'ן אונד פ'יסטטליכע שטעללונג דאס גלייך ניכט נעפאהרן. וואאהל פ'ר דיינע אינבערוויינדונג קאטטעטס, דען גלייבבן דיינער אאטער צו פעליהלאטטן. אונד איך, דער איך מיט אללען אזוערן מיינעס הער-צענס דאראן האנגנ, זאללטט איהן אינטשיישן יינגנן אירדישע פאראהיילע? אָ, מיינע מוטטער, קעהרע אויך דוא אום, בז דעס גלייבבן. פ'ר דען דיין אאטער לעבבט אונד דען לע ער יינינער מאדעס-שטונדע בעקאנגטט, צו דער רעליגיאָן, וועלכעס דער נאטטע דער בעליגבטע דיינער יינגנדר, דיא מרייע בעוואהרטט! אָ, אللזא מיר אינ'ס ליייטטטע אאטערלאנד! איך וויל דיר איין היים בעריטטען אין מיינעס הייזיג, וועלכעס דער דען פ'יסטטע-אאלאטטס ניכט פערמיסטטן וווירד. איך וויל דיר אינינע אאכטטע צופ'הרען, דיא פ'ר זיך דיר לבבענגנ-אינאמבבע מאכטען וווירד, דיינע מאנע צו פערשאנען".

„דוא שפ'יטטס מהאיכס, מיין זאהן, דוא קאנגטט אין, דוא דיאסטט אין דער פ'יסטטן פעליהלאטטן. דער

אאר מיך הין, שאן האט דער נעדאנקע מיך גלילך נעמאכטט. דאס איך דיך שטיקען קאנן מיט דען הערר-ליטטסטן נשטען דער ערדע. דאס איך צווייא פ'יסטטיר-קאנגען אויף דיין הויטט צו ישטעגן פ'יגאנ. דאס איך דיר אינינע נעמאהלן צוזיהרען קאנן, נאך דערען בעזוטט ענגיערערע פ'יסטטן פ'ינגערלידד נעדיגנען קאנגען. אונד דוא, מיין זאהן, האטט קיין וואהרט דעס אנקעס פ'ר מיך, דוא ערקענגטס דיא וואהרהאפטיגען. דיא איך דיר וויטטיגען ווילל, ניכט אן, אונד פערוויאפטט דיא. דאמיט פערוויאפטט אונד פערארבייטלפט דוא צוגלייך דיינע מוטטער. דוא ערריכטטס אינינע שווידעוואנד צווי-שען מיך אונד דיר. אונד פרעגנטס דך אויף עווינ פאן דיינער מוטטער, אונד וואס? פ'ר איין פאהאנטאס. פ'ר איינען גלוטבען, אן וועלכעס דוא ניכט בוים ע'גאנגען וואהרדן. מיין גלייבבער זאהן, דען איך איינטס אנ-פער מיינעס פערצאגן נעגאנגען, אן. אן'דערע דאס פאלל דען דיינער מוטטער אונד פ'ראלאס מיך ניכט, לאס מיך דאך אינמאל נאך לייבבע שטאמבען! דיקתע מיינע אנגעהן. לאס דיין הערץ ערוויינען אונד ערוואהלע פ'ר דך אונד מיך דאס בעסטטע לאען!"

דיא פ'יסטטן ע'ינ'ריפ'ס הייינ'כס האנדע אונד דריקטע דאן אן איהר לוטס פאכנעדען הערץ. אבער דיעזע מהרא-נע, דיעזע בעטטען בעווירקטע אין הייינרע נאטטע-מהיל פאן דעס. וואס דיא בעווירקען וואלטטען. דוד-ططע מוטטער איהן דאראן ערינ'נערן. דאס דאס איהן אנטטער אהרעס הערצען נעטטראגען? וואר דאס עס ניכט ע'ווענינ'ן. דיא זיך אהנע נאטטה, נור אום דער בעפ'ריידיגונ'ג איהרער איינ'ינ'נ'ד'ס'ינ'ן וויינטטע וווילל'ן, פאן איהם ע'ינ'ד'ס'ינ'ן אין אבערלאסטען האט-טע? וואר דאס עס ניכט ע'ווענינ'ן. דיא איהן אנ'ן-קענגנטס איבער זיינע ע'ינ'ק'ינ'ק'ס פ'ינ'ד'ס'ינ'ן אונד דא-

פאלליעטאן.

פאלנן איינער פערפאהלטען ערציעהונג.

(24-טע פאר'טעטצונג.)

„פ'ערן דיא פ'ר מיר, מיינע מוטטער — דיקתע הייינ'כ'ט — מיט דיר אינ'ס נערוטס צו נעהען אונד דך צו פ'ר-אייטטיללן. ניכט אום דיינע פ'ר'נענענגהייט האנ-דעלס פ'ר דך דיינר, אנדערן אם מיינע צוקונפט."

„אונד נילט דיר מיין נעשיק נאר ניכטס, מיין זאהן? אָ, איך נעדאכטע דורך דך אויס'ס נייע פ'ייהרע אונד נלוק צו ערריינגן. מיין לעבבן וואר זיט פ'ילגלן יאהרען אין מוטטרייטע, שטעיגע-פللטטען. אין מיינער פ'ייהרע-טען קינדהייט פ'ילגלר אין דיא מוטטער; אין צאהלטע 18 יאהרע, אللס מיין אאטער שאאר; נאך אין דעס-ע'ולבען יאהרע וואוהרדע מיר מיר, מיין אאטער מיינער וואהל. דער נעלייבבטע מיינער יינגנד. דורך איינען פ'אאטליכען אונד שרעקליכען טאד ע'ונטרייסטען. איינע פורצע צייט לאנג נעטטאהרטט מיר דער קנטטליכע הוהס אונטער דעס בייאאלל דער מענגע אין פ'אר-איבער-נעהנגענדעס נלוק, אוך דיינע וויטאט-בלאוטן צערפלאמצטען. אין אנדערער פרערייין ע'ראאסטס מיך; אין וואהللע טטאאר'שטעבען צו דען האכסטען שטופען דער מענשליכען נעזللשאפט. דער ערריכטונג דיעזעס בריעפס צעלעס בראכטט אין דיא מוט-טער-ליעבע אום אבער. אונדעס איך מיך פאן דיר, מיינעס הייסגעליעבטען פינדע, אָ! אָ אימטער, דיא אך נוליבע, מרענגטס, איך ערריכטט דען צעיל, איך וואהרד אייגע פ'יסטטן. אבער דאס נלוק פللאה מיך; אין אننגראשטענגע זאהן צע-פ'ליششט מיט מוטיינגד דאלכען מיין הערץ. נון האבבע איך דך ווידדער; נ'ענוזר אונד וואהللנבردס. עדעל אונד ווייזע אונד נוט מרייششט דיא

דוך איינגן שאפטטען אויף זיינע יינגנד נעווענ'ן? וואר דיא עס ניכט ע'ווענינ'ן, וועלכע מיט דען אינ'ינ'ליע-ע'ינ'ינ'ן אדהיגט פאלקטס נעבראנגען, אום איינע-ע'ינ'ן פאהרטיל וללל'ן דיא הייליגסטען נשטר דער מענשיגע-בריוסט איינסטענענגען האאסטן?

דיינע נעדאנקען דורכשוואפטטען איהן אונד ליעטטען איהן קאלט בייא דיא בשטטען אונד מרהאנגען דיא וויי-בעס. דאס דיך דיינע מוטטער אנגנטט. אום שאנגנט פיר דיינע מוטטער פעליהלאטטן ע' דיינען נעפיהלען קיינע וואהרטט.

„דוא שווייגנס?" — פ'אגטט דיא פ'יסטטן.

„מוטטער — זאגטט דער הייינ'כ'ט — וואס דוא דא זאגנסט. אום מיינע עגטשולדיגן איינינע יינגע צו בעשטטמטן, ע'ווירקס דאס דענגענגהייל. דוא האטטס אונד פ'ר-ע'ינ'ן אונד פ'יסטטליכע שטעللונג דאס גלייך ניכט נעפאהרן. וואאהל פ'ר דיינע אינבערוויינדונג קאטטעטס, דען גלייבבן דיינער אאטער צו פעליהלאטטן. אונד איך, דער איך מיט אللען אזוערן מיינעס הער-צענס דאראן האנגנ, זאللטט איהן אינטשיישן יינגנן אירדישע פאראהיילע? אָ, מיינע מוטטער, קעהרע אויך דוא אום, בז דעס גלייבבן. פ'ר דען דיין אאטער לעבבט אונד דען לע ער יינינער מאדעס-שטונדע בעקאנגטט, צו דער רעליגיאָן, וועלכעס דער נאטטע דער בעליגבטע דיינער יינגנדר, דיא מרייע בעוואהרטט! אָ, אللע מיר אינ'ס ליייטטטע אאטערלאנד! איך וויל דיר איין היים בעריטטען אין מיינעס הייזיג, וועלכעס דער דען פ'יסטטע-אאלאטטס ניכט פערמיסטטן וווירד. איך וויל דיר אינינע אאכטטע צופ'הרען, דיא פ'ר זיך דיר לבבענגנ-אינאמבבע מאכטען וווירד, דיינע מאנע צו פערשאנען".

„דוא שפ'יטטס מהאיכס, מיין זאהן, דוא קאנגטט אין, דוא דיאסטט אין דער פ'יסטטן פעליהלאטטן. דער